

KASA HESABI VE ORTAKLAR CARİ HESABINDA FAİZ HESAPLANMASI

İşletmelerde çeşitli nedenlerden dolayı ortaklar cari hesabı ve kasa hesabında fazla tutarların oluştuğu görülmektedir. Dönem sonu işlemleri aşamasında ve dolayısıyla vergiye tabi kazancın tespiti işlemlerinde özellikle kasa hesabına ve ortaklar cari hesabına dikkat edilmelidir.

İşletmelerin ortaklar cari hesabının bakiyesi ve kasadaki fazla tutar aşağıda belirtilen nedenlerden oluşabilmektedir.

- İşle ilgisi olduğu halde belgesi temin edilemeyen harcamalar,
- Bordrolarda kayıtlı ücretlerin dışında yapılan ödemeler,
- İşletmenin ortaklarının şahsi masraflarının ya da eş ve çocuklarının harcamalarının işletme kasasından karşılanması,
- Kambiyo mevzuatı gereğince yurtdışında bırakılan ya da kalan tutarın tahsilinin gecikmesi veya imkansız hale gelmesi v.b. nedenlerle dövizlerin değerlendirilmesi sonucu oluşan kur farkları gibi fiktif gelir yaratılmasından kurtulmak için bu bedellerin tahsil edilmiş gibi gösterilmesi,
- Yurt içinde mal ve hizmet satışından oluşan alacaklardan bir kısım yapılamayan tahsilatların yapılmış gibi gösterilmesi,
- Ve v.b.

KASA HESABINDAKİ FAZLA TUTARLAR

İşletmelerin, özellikle kasa hesabı hareketleri, kasa bakiyeleri ve işletmenin ilişkili olduğu kişiler ve işletmelerle olan cari hesap hareketleri ile para transferleri vergi incelemesinde en çok denetime tabi tutulan hesaplardır. Bu hususlar vergi kanunları karşısındaki durumu sıkça tartışılan konulardan biridir.

İşletmenin, kasa hesabında sürekli olarak normalin üzerinde bir meblağ olduğu tespit edilirse kasa hesabının ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekir. Böyle bir durumda işletme yetkililerince ayrıntılı araştırma yapılarak nedenleri bulunmalıdır. Eğer bu durumun makul ticari teamüllere göre doğruluğu açıklanamıyorsa inceleme aşamasında cezalı tarhiyata muhatap kalınabilecektir.

İşletmelerin ihtiyaç fazlası şeklinde tanımlanan tutar her işletme için (işletmenin hacim ve büyüklüklerine göre) farklılık gösterir. Uygulamada birçok küçük ve orta ölçekli firmaların kasa hesabının günlük olağan ihtiyaçlarının üzerinde olduğu görülebilmektedir. Ticari hayatın bir gerçeği de, hiçbir işletmenin elinde atıl fon bulundurmayacağı, normal ihtiyacı dışında bulunan nakit fazlasını çeşitli finansal araçlar vasıtasıyla değerlendirmesi gerektiğidir. Kısaca kabul edilebilir bir gerekçeye dayanmaksızın kasada öylece duran nakit, ihtiyaç fazlası nakittir. Buradaki vergisel yaklaşım; **'kasada fiilen yer almayan meblağın işletme sahipleri tarafından işletmeden çekildiği ve kendi şahsi ihtiyaçları için kullandığı'** şeklinde olacaktır.

Özellikle Vergi Usul Kanunu'nun 320, 323, 324 ve 332 sayılı genel tebliğleri ile yapılan düzenlemeler sonucu getirilen tutar ve ödeme ile ilgili düzenleme (banka,

özel finans kurumu ve PTT aracılığı ile yapılan ödemeler gibi) sonucu dönem sonlarında kasa hesabının Türk Lirası cinsinden bakiyesi önem arz etmektedir.

Dönem sonlarında Türk Lirası cinsinden bakiyesi fazla olan şirketler; ticari teamüllere uygun davranmadığı, basiretli bir işadama gibi kasadaki parayı değerlendirmemek suretiyle, şirketin elde edeceği faiz gelirinden mahrum bıraktığı ve varsa alınan kredi borcuna bağlı olarak şirketi faiz gideri ödemek durumunda bıraktığı gerekçesiyle VUK'nun 30/4 maddesi uyarınca cezalı tarhiyata muhatap kılınmaktadır.

ORTAKLAR CARİ HESABINDAKİ ALACAKLAR

İşletme ortaklarıyla sürekli ilişki içerisinde. Vergisel yönden eleştirilen ise ortaklara işletme kaynaklarının bedelsiz, karşılıksız ve uzun süreli olarak tahsis edilmesi, kullanılmasıdır. Vergi uygulamaları açısından ve muhasebe ilkeleri gereği de işletmenin sahiplerinden ayrı bir tüzel kişiliği vardır. İşletmenin geliri, gideri, kaynakları işletme sahiplerinden ayrıdır. İşletme sahipleri, kendilerine tanınan yasal yollar haricinde (sermaye azaltımı, kar dağıtımı, tasfiye, ...v.b.) işletme kaynaklarını bedelsiz olarak kullanamazlar. İşletmeye konu malları bedelsiz veya emsalinden daha düşük bir bedelle satın alamazlar. Uygulamada işletmeler ortaklarına borçlu gözükebilecekleri gibi (331-Ortaklara Borçlar Hesabı) ortaklarından alacaklı da (131-Ortaklardan Alacaklar Hesabı) olabilmektedirler. Önemli olan, ticari olsun veya olmasın, ilişkili şirketlere ve ortaklarına cari hesap ilişkilerinde emsal kurum veya kişilere nazaran avantaj, menfaat sağlayıp sağlamadığıdır.

Ortaklardan olan sürekli ve yüksek tutarlı alacak vergisel açıdan eleştirileceği gibi ortağında işletmeden çok yüksek tutarlarda ve sürekli alacaklı olması, işletme bir de zarar eden ve yıllardır kar dağıtmayan bir işletme ise kayıt dışı işlemler ve ortağın açıktan satışlar yoluyla yaptığı tahsilatları işletmeye borç para olarak koyması şeklinde değerlendirilecektir.

ADAT YÖNTEMİ, FAİZ ORANI

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde kasa hesabında sürekli bulunan yüksek tutarlardan ve ortaklardan olan alacaklardan dolayı faiz hesaplanması gerekmektedir.

Kasa hesabına ve ortaklar cari hesabına dönem içinde faiz hesaplanması ve işletmenin faiz gelirinden mahrum kalmasının önlenmesi, işletmenin 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanununun 'Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı' hükümleri açısından eleştirilmesini önleyecek ve bu madde kapsamındaki karmaşık geriye dönük düzeltme işlemlerinden de kurtulmasını sağlayacaktır.

Kasa hesabı için yapılacak adat hesaplamasında dikkat edilecek husus; kasa hesabı bakiyesinin tamamı faiz hesabında dikkate alınmayacak, normal olarak kabul edilebilecek azami kasa tutarı (azami bakiye) tespit edilecek ve azami tutarın üzerinde kalan bakiyeler faiz hesabında dikkate alınacaktır. Azami bakiyenin tespitinde standart bir ölçüt yoktur. Burada denetim elemanının şahsi kanaati ön plana çıkmaktadır.

Uygulamada faiz iki farklı şekilde hesaplanmaktadır.

$$1) \text{ Faiz} = \frac{\text{Tutar} \times \text{Gün} \times \text{Faiz Oranı}}{36500}$$

$$2) \text{ Faiz} = \frac{\text{Tutar} \times \text{Gün} \times \text{Faiz Oranı}}{36000}$$

Bize göre 1'nci seçeneği uygulamak daha doğru olacaktır.

Adat çalışmasında dikkat edilecek bir husus da uygulanacak faiz oranıdır. Burada da farklı görüşler olmaktadır. Faiz oranı olarak Merkez Bankası reeskont faiz oranı alınabileceği gibi **(Maliye Bakanlığının uygulaması bu yöndedir)** bankalardan kullanılan kredi var ise kredi faiz oranı ortalamasının bir veya iki puan üzeri dikkate alınarak faiz hesaplanması da mümkündür.

KDV YÖNÜNDEN DURUM

Ortaklarına cari hesap yoluyla borç para kullandıran şirketler banka, banker ve sigorta şirketi olmadıklarından BSMV mükellefi değildirler. BSMV'nin mükellefi olmadıklarından işlemin BSMV'ne tutulması söz konusu değildir.

Ortaklara borç para kullandırma işlemi ile ilgili konu KDV yönünden uzun süredir tartışma konusudur. Bir kısım görüş KDV uygulanmaması gerektiği, bir kısım görüş ise KDV'ne tabi olduğu yönündedir. Ancak son yıllarda KDV'ne tabi olduğu görüşü gittikçe ağırlık kazanmaktadır.

Maliye Bakanlığı öteden beri borç verme işleminin finansman temini hizmeti kapsamında değerlendirdiği için KDV hesaplanması görüşündedir. Son yıllarda yargı kararlarında da ortaklara borç verme işleminin KDV tabi olduğu görüşü yaygınlaşmıştır.

Mükellefler, ileride cezalı tarhiyatlara muhatap olmamaları için kasa fazlalığına ve ortaklardan olan alacaklarına önce faiz hesaplamalı ardından da KDV'li fatura düzenlemelidirler.

MUHASEBE KAYITLARI

Düzenlenen KDV'li faturanın muhasebe kayıtlarında da birkaç yöntem kullanılmaktadır.

1)

770-Genel Yönetim Giderleri
(Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler)

679-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar Hesabı
391-Hesaplanan KDV

2)

689-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hesabı
(Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler)

679-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar Hesabı
391-Hesaplanan KDV

3)

131-Ortaklardan Alacaklar Hesabı

679-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar Hesabı
391-Hesaplanan KDV

4)

131-Ortaklardan Alacaklar Hesabı

642-Faiz Gelirleri Hesabı
391-Hesaplanan KDV

5)

689-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hesabı
(Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler)

780-Finansman Giderleri Hesabı
391-Hesaplanan KDV

6)

770-Genel Yönetim Giderleri
(Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler)

642-Faiz Gelirleri Hesabı
391-Hesaplanan KDV

689-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hesabı
(Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler)

642-Faiz Gelirleri Hesabı
391-Hesaplanan KDV

Biz 7'nci maddedeki kayıt şeklinin daha uygun olduğunu düşünüyoruz.

Kaynaklar

- Vergi Usul Kanunu,
- Vergi Usul Kanunu Tebliğler,
- İstanbul YMM Odası Rapor 06/36-37-38-39-40-41 (15.07.2006)
- Osman Zeytun SMMM 11.01.2010 tarihli makalesi,
- Server YMM A.Ş. (Ahmet Yelis 07.08.2008 tarihli makalesi),
- Mazars/Denge Denetim YMM A.Ş. (Güray Öğredik SMMM Mart 2006 makalesi)
- Adat yöntemiyle faiz hesaplanması ve muhasebe kayıt örnekleri adlı makale
(www.huseyinust.com adresinden alınmıştır),
- Bünyamin Öztürk Dönem sonu envanter işlemleri kitabı
(www.zirveyazilim.net adresinden alınmıştır),
- Kasa hesabının fazla ve noksan çıkması nedeniyle adet yöntemiyle
faiz hesaplanması ve muhasebe kayıtları adlı makale
(www.malibilgi.net adresinden alınmıştır)